

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. Satisfit auctoritati Patrum, dum dicere videntur Deum semper
facere optimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

XIII.
Non tenetur
voluntas
divina ad
amare, quod
intellectus
judicat ma-
terialiter
optimum.

Dixi, non judicare divinum intellectum, esse Deo simpliciter melius amare unum objectum creatum, potius quam aliud: secundum quid enim, & extensivè, ut supra diximus, melior est per se loquendo actus, qui fertur in melius objectum, & pari semper hæc inter se passu procedunt. Hoc tamen sensu non tenetur divina voluntas semper id amplecti, quod intellectus judicat esse materialiter melius, sed potest ab eo discordare; tum quia nullus esset modus volendi objecta perfectiora, cum intellectus melius semper & melius objectum proponat in infinitum; tum quia, ut sæpe dictum est, multum Deo de præstantiâ libertatis decederet, si adhuc vel illa moraliter necessitaretur, sed dignitas ejus & perfectio postulat, ut integrum ei sit, etiam moraliter, quodcumque objectum pro sua voluntate eligere; contrarium siquidem, est libertatem sonet, ro tamen verâ libertatem ejus & indifferentiam immittit, & quasdam ei compedes injicit.

SECTIO QUARTA.

Alia quedam argumenta contententia, Deum semper facere optimum.

I.
Obi. Etia de-
ducta ex co-
ceptu super-
ni artificis.

OBICIENS non d: Deus, non in actu primo tantum, sed etiam in actu secundo est sapientissimus artifex, ergo optima produxit: antecedens probat P. Granada ex præstantiâ hujus Universi, summâque rerum omnium inter se consensione & harmoniâ, situ denique earum & ordine aptè ad eod dispositarum, ut nihil vel quoad varietatem jucundius, vel quoad splendorem magnificentius, vel quoad ornatum pulchrius cerni possit. Unde, inquit, cum Deus opera singula cõspiciens, dixisset unumquodque esse bonum, Universa tandem intuens, miramque eorum dispositionem, connexionem, & ordinem, ea dixit esse valde bona. *Vidit Deus cuncta que fecerat*, inquit Scriptura Gen. 1. vers. 31. *& erant valde bona*, tantus nimirum ex conjunctione cum aliis de novo singulis accessit splendor. Hoc argumentum, inductione per omnia factâ, fusillimè prosequitur P. Granada citatus Sect. 5. per totam.

II.
Nunquam
Deus rem
tam perfe-
ctam produ-
cit, quin
possit produ-
cere perfe-
ctiorem.

Joannes Cardinalis de Lugo Disp. illâ secundâ citatâ, Sect. 2. num. 31. ait Deum non posse esse sapientissimum artificem in actu secundo, cum nunquam rem tam perfectam producat, quin aliam & aliam perfectiorem producere possit in infinitum. Hanc solutionem rejicit P. Arriaga hic, Disp. 27. num. 16. asserens possibilem esse creaturam omnium nobilissimam, ac proinde Deum illam producendo, esse posse sapientissimum & perfectissimum artificem in actu secundo.

III.
Non est pos-
sibilis crea-
tura omnia
perfectissima

Hoc tamen P. Arriagæ assertum latè impugnavi Disp. 46. Phys. Sect. 7. omnesque ab eo ad creaturam perfectissimâ possibilitatem astringendam, adductas rationes confutavi, probabiliusque esse ostendi implicare creaturam omnium perfectissimam: unde hoc nomine rejici nequit solutio posita, nec Deus ex parte rerum creaturarum, seu materialiter dici sapientissimus artifex, sed ex parte modi tantum, & formaliter; quatenus scilicet quicquid facit, summâ sapientiâ & prudentiâ facit, nec aliter quam perfectissimè hoc sensu operari possit. Adde, supra Sectione secundâ ostensum esse, Deum de facto non fecisse optimum ex parte objecti materialis, sed alios mundos multo hoc perfectiores, & alia creare eum posse, quæ tamen

Quo sensu
Deus sit in
actu secundo
sapientissi-
mus artifex.

de facto non creavit: per quod satisfit inductioni hic à P. Granada per res omnes factæ.

IV.
Quid Deus
voluptatem
ex creaturâ
existente ac-
cipiat, non
arguit eam
necessitari
ad optimum.

Objicies decimò: Deus ex creaturâ existente, majorem vel minorem voluptatem pro majore vel minore creaturæ perfectione accipit: ergo producere meliora debet, alioqui voluptate illâ caret, & esset minùs beatus; quod Deo repugnat. Hæc verò difficultas solum urget in sententiâ actum liberum Dei statuente adæquatè intrinsicè; in aliâ enim sententiâ locum non habet, cum in illâ non sit ulla in Deo voluptas libera intrinsicè.

V.
Deus volu-
ptate liberâ
ex creaturâ
proveniente
carere possit
pro libito.

Hoc argumentum, siquid probet, probat Deum, non moraliter tantum, sed etiam physicè necessitari ad Incarnationem, & ad creaturam quamque perfectissimam producendam. Respondetur itaque, licet Deus voluptatem ex Incarnationis, aut alterius rei existentia percipiat, hanc tamen, libera cum sit, posse in Deo non esse, non physicè tantum, sed moraliter, alioqui, ut sæpe diximus, multum Deo de perfectio ejus in res externas dominio, libertatisque perfectione decederet. Quod verò dicitur, Deum non posse esse minùs beatum, verum id quidem est, si loquamur de beatitudine essentiali: hæc enim tam necessaria est, quàm ipse Deus: si verò fermo sit de beatitudine accidentalî, ipsum nomen *accidentale* indicat posse Deum illâ carere, cum ipso facto quod accidentalî sit, possit adeste vel abesse. Deinde, sicut (ut bene advertit P. Arriaga hic, num. 32.) quando Deus amat se, actus ille habet eminenter omnem honestatem possibilem, qua de causâ amor quem Deus habet de seipso, est æquè perfectus intensivè ac amor Dei de se & de creaturis, unde amor Dei ut extenditur ad creaturas, solum addit perfectionem aliquam extensivam, ita voluptas seu gaudium, Deo ex intuitione sui proveniens, eminenter modòque longè præstantiori continet gaudium omne quod ex creaturarum quarumcumque existentia percipere potest, & hoc extensivè tantum aliquid addit, quo proinde ob libertatem perfectissimam, plenissimumque in res creatas dominium, carere potest.

IV.
Deus volu-
ptate liberâ
ex creaturâ
proveniente
carere possit
pro libito.

V.
Deus volu-
ptate liberâ
ex creaturâ
proveniente
carere possit
pro libito.

Beatitudo
Dei essentia-
lis & acci-
dentalis.

Amor Dei,
de seipso e-
que perfe-
ctus est in-
tensivè, & e-
que amor
quem de se
habet & creaturâ.

SECTIO QUINTA.

Satisfit auctoritatibus Patrum, dum dicere videntur, Deum semper facere optimum.

ARGUIT undecimò P. Granada ab auctoritate: & primò ex Concilio Francofordiensi, ab Adriano Papa confirmato, in Epistolâ ad Episcopos Hispania, in qua Epistolâ sic habetur: *Credamus Deum omnia velle, que meliora sunt.* Idem docere videtur S. Clemens Alexand. lib. 6. Stromatum: *Cum sit, inquit, bonus Deus, &c. prout capax erat uniuscujusque natura, factum est, & sit unumquodque ad ipsum, quod est melius proficiens.* Tertio, ad hoc probandum assert Granado S. Cyrillum Alexan. qui lib. 2. Thefauri, cap. 1. sic habet: *Quia & omnia Pater potest, & meliora semper vult, consubstantialis sibi ex Deo nascitur Filius.* Hoc ipsum docere videtur S. Basilius Homilia 9. ex variis: *Vnum quidem hoc, inquit, habere in mentibus nostris presumptum oportet, quod nihil eorum que nobis accidant, malum sit, aut tale, ut melius illo aliquid excogitare queamus.* Denique, ut alios omittam, his Patrum dictis consonat S. Damascenus lib. 2. Orthod. fidei, cap. 29. initio: *Omnia,*

I.
Argumentum
ductum ab
auctoritate,
ad proban-
dum, Deum
semper facere
optimum.

S. Clementi.

S. Cyrillus.

S. Basilius.

S. Damascenus. Omnia, inquit, quae Dei providentiâ sunt, pulcherrimè ac divinissimè fieri necesse est, atque ita denique, ut meliori modo existere profus nequeant. Idem habet S. Gregor. Nyssenus, & alii. Ex quibus confici putat Granado, unam Patrum omnium vocem esse, Deum semper facere optimum.

II. Sed contrâ: hæc enim Patrum testimonia perinde omnibus sunt explicanda: siquid enim probent, probant dixisse eos Deum in iis etiam rebus facere optimum in quibus datur processus in infinitum; Patres enim indiscriminatim loquuntur: quo sensu peculiariter fumendum esse S. Augustinum, mox ostendam. Deinde, non de necessitate tantum morali loqui videntur, sed physicâ, assererèque Deum absolutè teneri ad id, quod optimum est, præstandum, ita ut omnino facere nequeat contrarium, ut ex proximè allatis eorum dictis constat: quod tamen concedere refugit P. Granado: unde non magis nos quam ipsum hæc eorum urget auctoritas.

III. Respondetur itaque primò, mentem horum Patrum non esse, Deum semper facere quod rebus creatis secundum se melius & convenientius est, sed rectissimè ipsum, & sine ullâ inordinatione ex parte Sapientiæ & Bonitatis suæ, omnia fecisse, ita ut nihil ipsi in operandi modo desit, quo minùs prudentissimè cuncta ordinet, & in suos quæque fines perfectissimè disponat. Quod inter alios clarè indicare videtur S. Damascenus loco num. 6. citato, dum ait, cuncta quæ Dei providentiâ fiunt, pulcherrimè ac divinissimè fieri. Quare sicut omnia vera, sunt æqualiter

Deus omnia æquali facit Bonitate & Sapientiâ.

IV. Hinc respondetur secundò, Deum etiam ex parte objecti in aliquo vero sensu secundum dicta Patrum, omnia facere optima: quamvis enim unum objectum sit melius alio, ut Angelus homine, aquila mure vel arenulâ, sicut tamen Deus ex parte Bonitatis ac Sapientiæ suæ omnia æquali perfectione efficit, infinitâ scilicet rectitudine, & omnem à Deo excludente defectum, ita ex parte etiam objectorum à Deo creatorum, omnia sunt optima, & hoc sensu æqualiter perfecta, res quæque scilicet secundum regulas artis & naturæ suæ exigentiam exactè facta, & nullum patiens defectum, nihilque in se inordinati continens aut indecori, juxta illud Genesis 1, sine: *Viditque Deus cuncta que fecerat, & erant valde bona.* Et hoc etiam sensu dicunt Patres, Deum facere optimum, omnia scilicet ordinatè, & ad finem quem sibi in operando præfigit, imprimis appositè.

V. Id tamen notaverim, licet Deus secundum perfectionem finis quem sibi efficaciter proponit, teneatur non moraliter tantum, sed etiam physicè ad media aliqua, finis illius adæptioni proportionata eligenda, ubi tamen plura & inæqualia sunt media ad finem consequendum idonea, non tenetur Deus, ne quidem moraliter, ad medium optimum eligendum, sed integrum ei est quodcumque velit, assumere: id enim ut supra vidimus, Dei libertas, id plenum in res omnes dominium postulat, nihilque est, quod hanc ei moralem necessitatem imponat.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Quia verò Pater Granado peculiariter urget auctoritatem S. Augustini, illius mens hac in re accuratius est indaganda. Tria autem præcipua assert ejus testimoni: Primum Tom. 1. libro de Quantitate animæ, cap. 33. ubi ait, *Injustiâ summi Dei factum esse, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint.* Secundum defumitur ex libro tertio de Libero arbitrio, c. 5. *Quicquid, inquit, verâ ratione tibi melius occurrit, hoc scias fecisse Deum, tanquam bonorum omnium conditorem.* Tertium habetur Tom. 6. libro primo contra adversarium Legis & Prophet. cap. 14. *Vsq; adeò desipiendum est, inquit, ut homo videat melius aliquid fieri debuisse, & Deum credat facere noluisse.*

Verum, sicut supra de aliis Patribus, ita nunc de S. Augustino assero, si eo sensu loquatur, quo loqui eum volunt adversarii, ejus testimonia ab ipsis etiam explicari debere: sanctus quippe Doctor capite illo quinto, libri 3. de Libero arbitrio, ex eo quòd cælum sit melius & nobilior terra, aut creatura rationalis, quæ nunquam peccaverat, aliâ creaturâ quæ in peccatum fuerat collapsa, probat creaturas hæc produci debuisse; ac proinde, etiam in iis rebus in quibus datur processus in infinitum, contendit Deum semper producere optimum, quod tamen ipsi negant.

Primo ergo loco, nempe de quantitate animæ, non omnino loquitur S. Augustinus de præsentî controversiâ, ut legenti patebit, sed solummodo contendit, debere unumquemque mori potius, quam peccatum aliquod committere: quod quamvis difficile videatur, Deus tamen, inquit, media optima ex suâ æqualitate providit, gratiam scilicet & merita Christi, quibus nihil melius, nihil ad hoc efficacius dari potest. Hic ergo solum loquitur S. Doctor secundum subjectam materiam, in serie scilicet gratiæ, quæ optimè est instituta; in eâ quippe est Incarnatio, & merita Christi, & per hæc, media ad vitanda peccata, & bona opera exercenda, uberrimè in nos derivata. Hinc tamen perperam quis intulerit, non potuisse Deum non creare mundum, sed ad hoc morali fuisse necessitate compulsus. Ad tertium verò locum dico, S. Augustinum solum loqui conditionatè, nempe si Deus aliquid facere debuerit, id eum fecisse: hinc tamen non sequitur, illum asserere, Deum quiddam omnino facere debuisse.

Ad secundum denique locum ex capite quinto, libri tertii de Libero arbitrio desumptum, dico, mentem S. Augustini tantum esso, Deum convenientissimè, & sine omni malitiâ, defectivè, aut Bonitatis aut Sapientiæ operari. Disputat quippe ibi contra Manichæos, qui Deum calumniabantur, meliusque eum & sapientiùs facturum fuisse asserbant, si creaturas illas non fecisset, quas sciebat aliquando peccaturas: S. Augustinus verò contra eos contendit, Deum hac etiam in parte, optimè & sapientissimè fecisse, & sine omni vel Bonitatis, vel Sapientiæ defectu.

Et quamvis, ut supra num. 7. adverti, dicere videatur, ex eo quòd Deus faciat optimum, debere nos credere eum condidisse cælum, & creaturam quæ in nullum unquam peccatum incidisset, loquitur solum conditionatè, id est, si Manichæi ostenderint hoc melius esse, hoc est, magis secundum dictamen prudentiæ, bonitatisque ac sapientiæ regulas, Deum id fecisse, non tamen debuisse facere absolutè, & ratione objecti, alioqui, ut loco citato notavi, Deus teneretur ad optimum in iis etiam rebus, in quibus datur processus in infinitum.

VI. Dicitur quoddam S. Augustini, quibus asserere videtur Deum semper facere optimum.

VII. Hæc S. Augustini testimonia ab ipsis adversariis sunt explicanda.

VIII. Declaratio primi & tertii testimonii S. Augustini supra allati.

Series Legis gratiæ optimè est instituta.

IX. Expenditur testimonium S. Augustini ex lib. 3. c. 5. de Lib. arbit. desumptum.

X. Quo sensu dicat S. Augustinus, debuisse Deum creare cælum.

XI.
Apponuntur
quadam cir-
ca mentem
S. Thomae.

Totius, non
singularum
partium per-
fectio, pra-
cipud ab ar-
tificie spe-
ctanda.

Tandem objicit S. Thomam variis locis, ad quae tamen supra responsum est, ubi ostendi, S. Thomam non omnino praedictae sententiae favore. Unum tantum explicandum restat sancti Doctoris testimonium, i. part. quaest. 47. art. 2. ad 1. ubi sic habet: *Dicendum, quod optimi agentis est producere totum effectum suum optimum, non tamen quod quamlibet partem totius faciat optimam simpliciter, sed optimam secundum proportionem ad totum.* Sed hic etiam locus non urget; solum enim contendit S. Thomas, optimum artificem, si juxta regulas artis procedere velit, proportionem potius & varietatem partium in ordine ad totum spectare debere, quam partium in se perfectionem. Sic, inquit S. Thomas, *tolleretur bonitas animalis, si quaelibet pars ejus, oculi haberet dignitatem.* Sic etiam non adeo pulchrum & speciosum esset hoc Universum, si animalia omnia in eo contenta, essent aquila,

leones, aut elephanti, nec aliae in eo forent arbores praeter cedros; reliqua siquidem arbores, & animalia multum ad Universi ornatum ac splendorem deserviunt.

Nontamen hic, aut usquam alibi dicit S. Thomas, Deum necessitari moraliter ad regulas optima proportionis in omni officio servandas: quod etiam tota hac Disputatione ostendimus; sed sicut integrum plene ei est, hanc vel illam creaturam producere vel non producere, mundum condere, vel non condere, ita hoc vel illo modo eum condere, & secundum hunc vel illum perfectionis gradum. Nec est quod inquirat quisquam, cur tali, vel tali ratione Universum creet; id enim ut praestare queat, summa ejus dignitas & libertas postulat, id perfectissimum dominium, utpote qui rerum omnium supremus Moderator est & Arbitrator: *Stet pro ratione voluntas.*

XII.
Nullibi dicit S. Thomas, Deum necessitari moraliter ad faciem optimum.

DISPUTATIO XXXIII.

Quomodo cum voluntate Dei efficaci stet nostra libertas: maximè cum voluntate praesentiva.

I.
Libertas nostra non magis à voluntate Divina laeditur, quàm à Scientia.

UPRA, Disputatione vigesima-quarta, Sectione decima, & undecima, ostendi divinam Scientiam nostrae libertati non officere: quantumvis namque actus nostros tempore antecedit, utpote aeterna, eos tamen ratione, aut etiam quodammodo naturam subsequitur, nec ideo sunt futuri quia Deus illos novit esse futuros, sed e contra, ideo Deus futuros esse novit, quia sunt futuri, ut latius ostendi Sectione illa decima, num. quarto, quinto & sexto. Tandem ergo ostendendum de divina Voluntate.

II.
Potest Deus, voluntatem nostram ad operandum necessitare.

In primis certum est, posse Deum voluntatem creaturae rationalis ad operandum necessitare, ejusque in agendo indifferentiam tollere: etsi enim de facto ita eam regat, suumque ad actus omnes nostros concursum ita attemperet, ut vim nobis non inferat, sed indemnem servet libertatem nostram, resque omnes juxta propriam cujusque naturam administret; si tamen liberet, necessitate voluntatem nostram posset, actus scilicet ejus ita pure antecederet volendo, ut refragari omnino non possimus, sicque indifferentiam nobis in agendo, libertatemque eripere.

III.
Deus nostram in operando libertatem non infringit.

Hoc, inquam, etiamsi facere possit Deus, utpote supremus rerum omnium Moderator, plenumque in voluntatem nostram obtinens dominium, hac tamen sua potestate non utitur; at naturam liberi cum simus, nostram in agendo indifferentiam non infringit, sed nos nobis relinquit, liberumque operandi modum tuetur ac promovet, & creaturam rationalem rationali via ac more gubernat.

IV.
Deus concursu generali, hominum libertatem non laedit, sed perficit.

Tres tantum excogitari casus possunt, in quibus non nemini fortassis videatur, Deum necessitatem nobis in agendo imponere: primo in concursu generali, qui aliud nihil est, quam volitio divina, qua nobiscum ad operationes omnes

nostras concurrere statuit, & citraquam, nullum omnino exercere actum valemus. Hac tamen sua voluntate Deus, nullam nobis infert in operando violentiam, nec quidquam de libertate minuit. Ita nimirum dat posse, ut velle nobis relinquat, & stante etiam hac Dei voluntate, integrum cuique est, in quamcunque se velit partem, inflectere, & vel operari, vel operationem omittere. Deus itaque hac voluntate, qua concursum omnibus in actu primo parat, brachium veluti sum omnibus praebet, ut eo quisque pro libitu utatur, ejusque in agendo open & operam acceptet: sine hac verò Dei ope etsi operari nemo possit, ut Disputatione vigesima-octava Physic. ostendi, contra Durandum, & Disputatione vigesima-nonam peculiariter contra Patrem Ludovicum à Dola, qui Durandi sententiam tuetur, nullus tamen per hunc concursum ad agendum compellitur. Quae clarius intelligentur ex Disputatione vigesima-octava Physic. sect. sexta, ubi concursum hunc Dei generalem in actu primo fufius declaravi.

Qualis sit concursus generalis, quo Deus unà cum hominibus concurrat.

Secundò existimare quis posset, cum, ut Disputatione trigesima Physic. ostendi, determinatio ad individuationem refundi necessario debeat in Causam Primam, seu actum aliquem voluntatis divinae, per quem Deus causas applicat ad agendum: existimare, inquam, quis posset hanc Dei voluntatem ita hominem vel Angelum ad operandum determinare, ut omnem eorum in agendo indeterminationem & indifferentiam tollat: Secus tamen res se habet; Deus namque hac voluntate non absolute vult, ut quis operetur, sed casu quo operetur, ut hunc tantum numero actum eliciat ex innumeris qui hoc instante sunt possibiles.

V.
Deus determinans ad individuationem, hominum libertatem non laedit.

Deus ergo, quamvis semper voluntati create concursum in actu primo ad amorem & odium, volendum & nolendum aliquod objectum parat, ad unicum

VI.
Modus quo Deus determinat ad individuationem declaratur.